

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija

Kopsavilkums

www.latvija2030.lv

REĢIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS UN
PAŠVALDĪBU LIETU MINISTRIJA

Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas uzdevumā ekspertu grupa asoc. prof. Roberta Kīļa vadībā ir izstrādājusi Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas (LIAS jeb „Latvija2030”) projekta 1.redakciju. Stratēģijas projekta veidošanā aktīvi iesaistījās arī dažādu paaudžu un profesiju cilvēki visā Latvijā, tāpēc īpašs paldies ikvienam, kurš piedalījās projekta „Latvija 2030. Tava izvēle” ietvaros notikušajās diskusijās un forumos, izsakot savu viedokli par Latvijas attīstības stratēģiskajām izvēlēm un iespējamajiem risinājumiem. Stratēģijas uzdevums ir iezīmēt valsts attīstības vadlīnijas un telpisko perspektīvu laika periodam līdz 2030.gadam.

Latvija 2030 tapa plašās diskusijās dažādās Latvijas vietās, kā arī internetā u.c. medijos, taču ne kabinetos vai šaurā ekspertu lokā. Tādēļ, lai arī pasūtījumu šā dokumenta izstrādāšanai veica valsts pārvalde, stratēģijas īpašnieks ir visa Latvijas sabiedrība.

Latvija 2030. gadā būs plaukstoša, aktīvu un atbildīgu pilsoņu valsts. Ikviens cilvēks varēs justies drošs, lepns un piederīgs Latvijai, šeit ikviens varēs īstenot savus mērķus. Nācijas stiprums sakņosies mantotajās, iepazītajās un jaunradītajās kultūras un garīgajās vērtībās, latviešu valodas bagātībā un citu valodu zināšanās. Tas vienos sabiedrību jaunu, daudzveidīgu un neatkārtojamo vērtību radīšanai ekonomikā, zinātnē un kultūrā, kuras novērtēs, pazīs un cienīs arī ārpus Latvijas.

Rīga būs nozīmīgs kultūras, tūrisma un biznesa centrs Eiropā. Pilsētu un lauku partnerība nodrošinās augstu dzīves kvalitāti visā Latvijas teritorijā.

Latvija - mūsu mājas - zaļa un sakopta, radoša un ērti sasniedzama vieta pasaules telpā, par kuras ilgtspējīgu attīstību esam atbildīgi nākamajām paaudzēm.

21.gadsimts, kas pieteicis sevi ar globālu ekonomisko un finanšu krīzi, tuvākajos gadu desmitos nenovēršami ienesīs jaunas, būtiskas pārmaiņas mūsdienu pasaulē - ekonomikā, klimatā, demogrāfijā, tehnoloģijās, informācijas un kultūras telpā. Palielinoties globālai konkurencei un sadarbībai, pieaug vērtība atšķirīgajam un unikālajam.

Valstis, kas nostiprinās un attīstīs savu identitāti un savdabību, efektīvi un inovatīvi izmantos savā rīcībā esošos resursus, iegūs salīdzinošu priekšrocību attīstībai. Latvijai šī ir izaugsmes iespēja un vienlaikus ilgtermiņa izaicinājums, kas likts Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam pamatā.

1

Kultūras telpas attīstība

Nācijas stiprums, radošums un unikalitāte sakņojas tās mantotajās un jaunradītajās materiālajās un garīgajās vērtībās, konsolidē sabiedrību un rada jaunu ekonomisku, sociālu un kultūras vērtību, kuru novērtē un pazīst arī ārpus Latvijas.

- Nācijas identitātes veidošana, latviešu valodas saglabāšana un valodu daudzveidības potenciāla izmantošana
- Kvalitatīva kultūrvide un radoša sabiedrība reģionos
- Kultūrizglītība - indivīda radošuma attīstītāja
- Radošās pilsētas - radošās industrijas attīstība un kvalitatīvas pilsētvides veidošana
- Kultūras mantojuma potenciāla izmantošana
- Digitālās kultūras telpas paplašināšana

INDIKATORI 2030

Kultūras pasākumu apmeklējumu skaits (gadā uz 100.....>250 iedzīvotājiem)
Radošo industriju eksporta īpatsvars no visa valsts.....>5 eksporta %
Latvijā producēto filmu skaits, gadā.....>100
Latviešu oriģinālliteratūras izdevumu skaits, gadā.....>2500

② Ieguldījumi cilvēkkapitālā

Cilvēku skaitam samazinoties un sabiedrībai novecojot, būtiski ir nesamazināt cilvēkkapitāla bāzes vērtību un palielināt tā produktivitāti. Tādēļ nepieciešamas ilgtermiņa investīcijas cilvēkkapitālā, lai veicinātu visa potenciālā cilvēkresursa, tajā skaitā nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu līdzdalību darba tirgū, lai uzlabotu veselības, sociālās aprūpes un sociālās drošības, kā arī mūžizglītības sistēmu pakalpojumus.

- Darbaspēka līdzdalības un produktivitātes palielināšana
- Depopulācijas risku mazināšana
- Veselības un sociālo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība
- Iespēju vienlīdzība un solidaritāte sociālās nevienlīdzības mazināšanai un vidusslāņa paplašināšanai

INDIKATORI 2030

Nabadzības riska indekss (pēc sociālajiem transfēriem).....<16
 Darba ražīgums (IKP pēc PPS uz vienu strād.% no.....>110
 ES vidējā līmeņa)
 Vidējais paredzamais mūža ilgums vīriešiem.....>75
 Vidējais paredzamais mūža ilgums sievietēm.....>82

Saglabāt Latvijas cilvēkkapitāla bāzes vērtību un kāpināt tā ražīgumu līdz ES vidējam līmenim, attīstot prasmes, kas sekmē motivāciju, elastību un līdzdalību darba tirgū

Pieaugot IKP, samazināt sociālo un ienākumu nevienlīdzību - veicināt sociālo iekļaušanos, mazināt nabadzības riskus un sekmēt sociāli un ekonomiski stabila vidusslāņa veidošanos sabiedrībā

③ Paradigmas maiņa izglītībā

Lai vairotu mūsu rīcībā esošo cilvēkkapitālu un pilnvērtīgi izmantotu citus, piemēram, kultūras, dabas vai ekonomisko kapitālus, nepieciešama paradigmas maiņa izglītībā. Kvalitatīva un visa mūža garumā pieejama izglītība ir 21.gadsimta nepieciešamība, jo ražīgi strādāt var tikai izglītota un jaunradei atvērta sabiedrība.

- Pirmsskolas aprūpe un izglītība kā izšķirošs faktors cilvēka personības veidošanā
- Konkurētspējīga augstākā izglītība un zinātne
- Mācīšanās mūža garumā (iekļaujoša mūžizglītība) - radoša darba atslēga. Skola kā sociālā tīklojuma centrs
- Radošuma un uzņēmējspēju izkopšana visos izglītības līmeņos

INDIKATORI 2030

Bērnu skaits pirmsskolas iestādēs 4.gadu vecumā % no.....>95
 kopējā bērnu skaita
 Iedzīvotāju piedalīšanās pieaugušo izglītībā.....>14
 (% no 25-64 g.vecuma grupas)
 Jauniešu ar vismaz vidējo izglītību īpatsvars.....>95
 (jaunieši 20-24 g.vecumā %)
 Ārvalstu studentu īpatsvars augstskolās (mācību gada.....>10
 sākumā), %

Izveidot vienu no labākajām izglītības sistēmām ES un kļūt par vienu no līderēm pieaugušo izglītības pieejamības un izmantošanas ziņā

4

**Inovatīva un
ekoefektīva ekonomika**

Lai pārvērstu cilvēka intelektuālo un radošo potenciālu inovatīvas, „zaļās” un konkurētspējīgas ekonomikas izaugsmē, ir jānotiek ekonomikas modeļa maiņai. Uzmanības centrā - uzņēmība un uzņēmējdarbību atbalstoša vide, atbalsts jaunu ideju radīšanai un komercializēšanai, zināšanu pārnese un lietotāju virzīta pētniecība.

Inovācijas un pāreja uz preču un pakalpojumu radīšanu ar zemu oglekļa emisijas un energoietilpības līmeni, atjaunojamo energoresursu izmantošana un tehnoloģiju attīstība, veselīga pārtika un ekosistēmu pakalpojumi ir tikai daži no virzieniem, kuros attīstīt „zaļu ekonomiku”, dodot arī savu pienesumu gan mūsu planētas klimata pārmaiņu mazināšanā, gan Latvijas dabas daudzveidības saglabāšanā.

- Zināšanu pārnese
- Lietotāju virzītas inovācijas
- Uzņēmējdarbību aktivizēšana
- Masveida jaunrade un ideju apmaiņas kultūra
- Ekonomika ar zemu oglekļa emisijas un energoietilpības līmeni
- Atjaunojamo enerģijas resursu izmantošana

INDIKATORI 2030

Ārējās tirdzniecības bilance(eksports-imports).....>0
 Energoatkarība - neto energoresursu imports/ bruto.....<50
 iekšzemes enerģijas patēriņš plus bunkurēšana, %
 Izdevumi pētniecībai&attīstībai no IKP, %.....>3

Kļūt par vienu no ES liderēm inovatīvu un eksportējošu uzņēmumu izplatības ziņā

Nodrošināt valsts enerģētisko neatkarību, palielinot energoresursu pašnodrošinājumu un integrējoties Eiropas Savienības enerģijas tīklos

5

Daba kā kapitāls nākotnei

Latvijas dabas kapitāls ir salīdzinoši labā stāvoklī, tomēr nepietiekami izmantots un apsaimniekots. Esošā dabas resursu un dabiskās vides daudzveidība ir Latvijas unikālā iespēja ne tikai „zaļās” ekonomikas un ilgtspējīga patēriņa attīstībai. Tā ir iespēja veidot un saglabāt Latvijas kā zaļas valsts tēlu - Latvijas starptautiskās atpazīstamības zīmolu.

- Dabas daudzveidība, kultūras mantojums un ainava kā nacionālās identitātes un starptautiskās atpazīstamības sastāvdaļa
- Bioloģiskās daudzveidības un vides kvalitātes saglabāšana
- Ekosistēmas preču un pakalpojumu vērtības apzināšana un dabas kapitāla pārvaldība
- Ilgtspējīga dzīvesveida veicināšana

INDIKATORI 2030

Pārstrādāto atkritumu īpatsvars no savāktajiem.....>80
 atkritumiem, %
 Dabas resursu izmantošanas produktivitāte.....>1550
 EUR/resursu tonna
 Siltumnīcas efekta gāzu emisijas pret emisiju.....<45
 apjomu bāzes gadā (Kioto protokols)
 Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju platības.....18
 īpatsvars no valsts teritorijas, %

Būt ES līderei dabas kapitāla saglabāšanā, palielināšanā un ilgtspējīgā dabas pakalpojumu izmantošanā

6

Telpiskās attīstības perspektīva

Līdzās dabas kapitālam nepietiekami novērtēts un ne visai efektīvi izmantots ir arī Latvijas vietas kapitāls. Latvijas izdevīgais ģeogrāfiskais novietojums Baltijas jūras reģionā ir svarīga valsts attīstības un konkurētspējas priekšrocība. Latvijas teritorijā ir trīs lielas ostas, starptautiska lidosta un starptautiski transporta koridori. Rīga veidojas par nozīmīgu kultūras, biznesa un tūrisma centru Ziemeļeiropā.

Pilsētu un lauku attiecības veidojas kā savstarpēji papildinošas, lauku funkcionālai sasaistei ar pilsētām kļūstot arvien ciešāka. Neraugoties uz to, cik daudzās un kādās vietās koncentrēties attīstība, konkurētspējīgas un pievilcīgas būs tās teritorijas, kas piedāvās kvalitatīvu un pievilcīgu dzīves vidi, kā arī plašu pieejamo publisko pakalpojumu klāstu un transporta infrastruktūru.

- Rīga - Eiropas un Baltijas darījumu, zinātnes un kultūras metropole
- Interesešu līdzsvarošana Nacionālo interesešu telpās
- Ārējās un iekšējās sasniedzamības uzlabošana valsts konkurētspējai un dzīves kvalitātei
- Pilsētu, kā reģionu izaugsmes un konkurētspējas virzītāju, sadarbības tīkli
- Pilsētu un lauku partnerība pakalpojumu un darba vietu pieejamībai

INDIKATORI 2030

Pilsētu/lauku iedzīvotāju īpatsvars, %.....	70/30
Autoceļi ar melno segumu no reģionālajiem valsts.....	100
autoceļiem, %	
Autoceļi ar melno segumu no vietējiem valsts.....	>50
autoceļiem, %	
Ārvalstu tūristu skaits (kas uzturas 4 dienas un.....)	>1.5
ilgāk), mili. gadā	

Nodrošināt līdzvērtīgus dzīves un darba apstākļus iedzīvotājiem neatkarīgi no to dzīves vietas, radot priekšnosacījumus uzņēmējdarbības attīstībai reģionos, attīstot kvalitatīvu transporta un komunikāciju infrastruktūru un publiskos pakalpojumus

Stiprināt Latvijas un tās reģionu starptautisko konkurētspēju, palielinot Rīgas kā Eiropas metropoles un citu valsts lielāko pilsētu starptautisko lomu, un saglabāt Latvijas savdabīgu- daudzveidīgo dabas un kultūras mantojumu, tipiskās un unikālās ainavas

7

Inovātīva pārvaldība un sabiedrības līdzdalība

Zemas sociālā kapitāla vērtības apstākļos cilvēki labprātāk sadarbojas šauru grupu ietvaros, netic kolektīviem mērķiem un darbībai. Publiskās pārvaldes kvalitāte, stipra saikne ar sociālajiem partneriem, dažādām sabiedrības grupām un indivīdiem tiešā veidā ietekmē arī dabas, ekonomiskā un citu kapitālu attīstību, jo inovatīvi pārvaldības un sabiedrības līdzdalības risinājumi, kļūstot par ikdienas praksi, sekmē ne tikai kvalitatīvāku lēmumu pieņemšanu, bet aktivizē vietējās kopienas un pašvaldības, veicina masveida jaunradi un sociālo iekļaušanos.

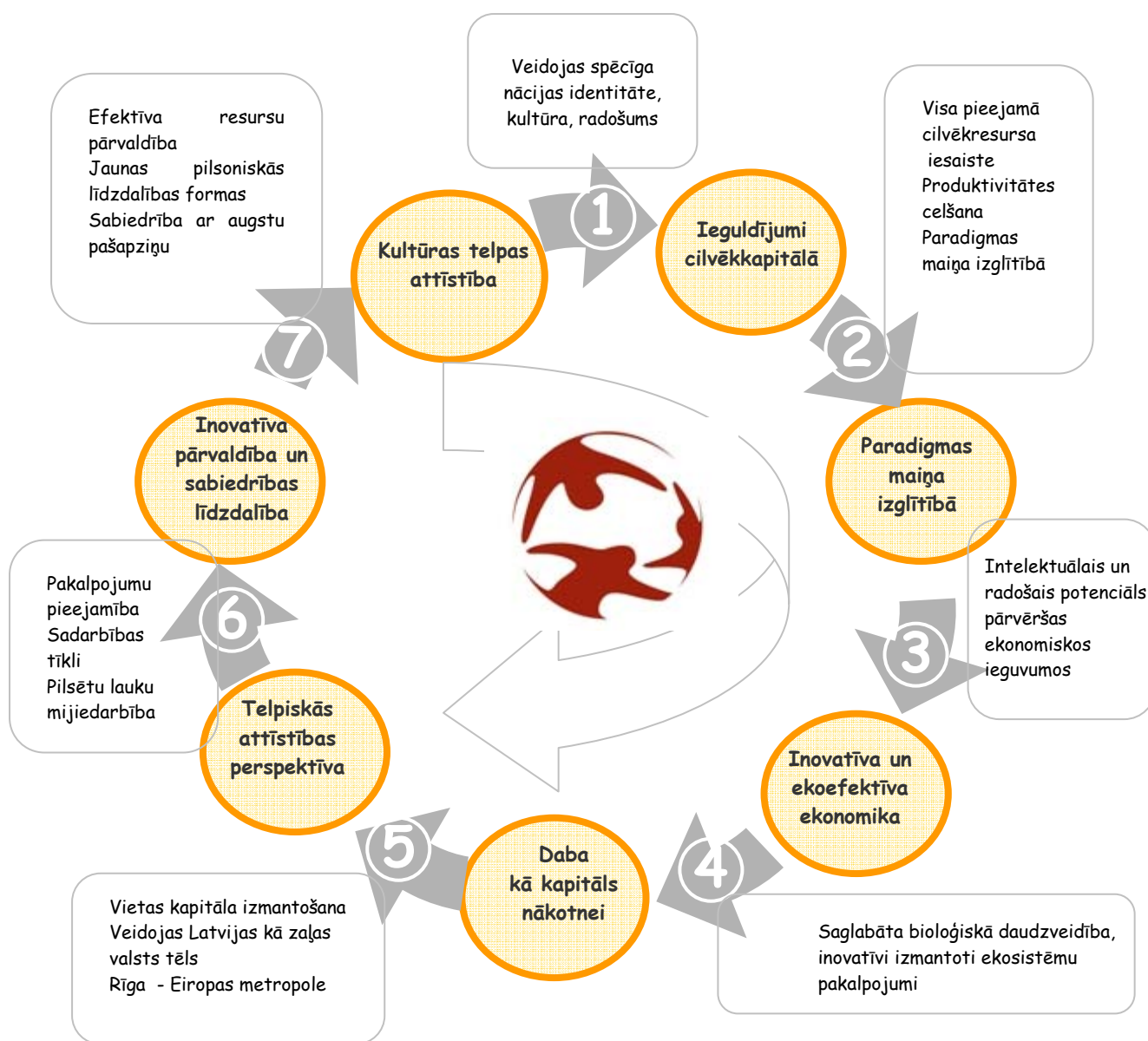
- Sabiedrības līdzdalība un lēmumu pieņemšanas subsidiaritāte
- Efektīva un radoša publiskā pārvaldība, kas spēj paredzēt un virzīt pārmaiņas, reaģējot uz globālajiem izaicinājumiem
- E-pārvaldība un sabiedriskās inovācijas

INDIKATORI 2030

Publiskās pārvaldes darbības efektivitātes indekss,%.....	>95
Balsotāju līdzdalība Saeimas vēlēšanās,%	>70
Balsotāju līdzdalība vietējo pašvaldību vēlēšanās,%.....	>70
Individuālā e-pārvaldības lietošana,.....	>50
(% no iedzīvotājiem vecumā no 16-74, kas lietojuši internetu pēdējos trīs mēnešos sadarbojoties ar valsts institūciām.)	

Izveidot valsts pārvaldi, kura ir efektīva, spēj ne tikai ātri reaģēt uz pārmaiņām, bet arī paredzēt un virzīt tās, radot sabiedrībai nozīmīgus un nākotnē nepieciešamus pakalpojumus, un kurā aktīvi līdzdarbojas lielākā daļa Latvijas sabiedrības

Kapitālu pieeja

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija nosaka galvenos valsts un sabiedrības ilgtermiņa uzdevumus ceļā uz vienotu mērķi - līdzsvarotu un ilgtspējīgu Latvijas attīstību. Stratēģijā izmantotā kapitālu pieeja ir viens no veidiem, lai rastu atbildi uz jautājumu, kā vislabākajā veidā izmantot un lietot mūsu rīcībā esošo nacionālo bagātību - cilvēka, kultūras, ekonomisko, sociālo un dabas, tai skaitā vietas, kapitālus, kurus gribam nenoplicinātus un pavairotus nodot nākamajām paaudzēm.

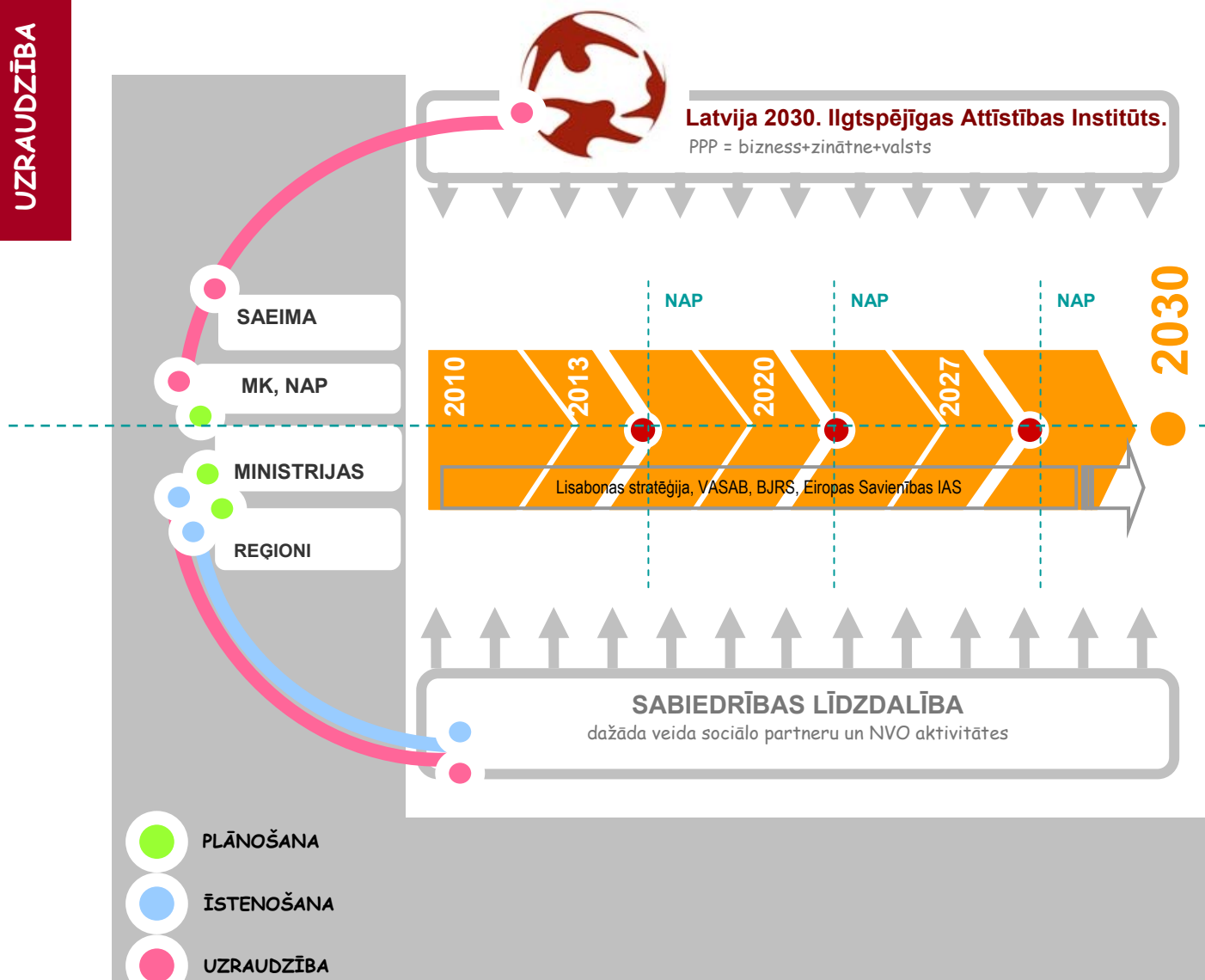
Ilgspējīgs dzīvesveids, domāšana un rīcība prasa noteiktu sabiedrības un indivīdu paradumu un attieksmes maiņu.

Kas ir ilgtspējīga attīstība ?

Ilgspējīga attīstība - sabiedrības labklājības, vides un ekonomikas integrēta un līdzsvarota attīstība, kas apmierina iedzīvotāju pašreizējās sociālās un ekonomiskās vajadzības un nodrošina vides prasību ievērošanu un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, neapdraudot nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanas iespējas.

Latvijas ilgtspējīga attīstības stratēģiskie principi

- jaunrade
- tolerance
- sadarbība
- līdzdalība

Stratēģiskie indikatori 2030

Iedzīvotāju skaits (miljoni)	>2,0
Džini indekss	<30
IKP uz vienu iedzīvotāju (EUR pēc pirktspējas paritātes)	>27000
Ekoloģiskās pēdas nospiedums (ha/iedz)	<2,5
Tautas attīstības indekss (vieta pasaulē)	<30
Globālās konkurētspējas indekss (vieta pasaulē)	<40
IKP uz vienu iedzīvotāju reģionālās atšķirības - reģionālā IKP uz vienu iedzīvotāju dispersija	<30

LATVIJA
2030